

Razgovori s bugarskim vozačima na duge pruge, vođeni u proljeće 2005.

Razgovarala: Diana Ivanova za Cargo TIR

Vladimir Bulgarov, 52

vozač od 1973. godine; vozač kamiona od 1980.; tijekom osamdesetih godina radi za tvrtku SOMAT, jedinog bugarskog međunarodnog prijevoznika, za kojeg je odvezao i svoju najdužu turu – 45 dana do Teherana

Kamo putujete?

Posljednjih pet godina vozim uglavnom po Europi: Njemačka, Belgija Nizozemska i Luksemburg – tamo i natrag svaki drugi tjedan. Posljednji put bio sam u Antwerpenu.

Smatrate li svoj posao uzbudljivim?

Najzanimljivije je bilo početkom devedesetih u vrijeme buđenja demokracije. Moskva, Kazanj i Gorki dobro su se plaćali, Iran i Irak također. Osobno sam poznavao dvojicu vozača koji su prošle godine poginuli u Iraku. No, život ide dalje: kao vozač odlaziš gdje te pošalju.

Je li itko ikad odbio odlazak na put?

Da. 1981. i 1982., za trajanja prvog Zaljevskog rata, nitko nije želio u Iran. Tvrтka je nudila bonus od 500 dolara. Izrael je također bio opasan, kao i Afganistan, koji je tad ratovao s Moskvom.

Jeste li sami ikad bili u opasnosti?

Na Kosovu su me zaustavili i dva dana sam proveo okružen naoružanim osobama. Albanci su drugačiji ljudi, drugačije vjere. U Jugoslaviji je bilo opasno. Između Niša i Prizrena zaustavili su me 32 puta. Tražili su cigarete, svi su imali strojnice. Dao sam im sav Marlboro koji sam imao. Na povratku sam im mogao dati samo novac, nisam više imao cigareta. I u Sovjetskom Savezu su imali oružje. Bilo je opasno – u Gorkom, Kazanju i Moskvi – nikad ne znaš tko je tko, tko stoji iza tvrtke s kojom radiš. Jednom su mlađi ljudi na nekoj benzinskoj postaji pucali na vlasnika...

Što nosite sa sobom na put?

Moja žena uvijek pripremi pečeno pile. To jedem kad odlazim, a kad se vraćam imam konzerve hrane i salamu. Uvijek imam i nož. Nekad sam imao veći, a danas koristim manji. Za druženje s drugim vozačima ponesem bocu rakije. Također imam i ikonu Djevice Marije. To je mala ikona, ja nisam religiozan čovjek, ali žena mi ju je dala. Prije puta odlazi s njom u crkvu, a onda mi je da. Imam i fotografiju ikone iz jednog časopisa; nekad je gledam noću i molim se. Pitam se: „Za Boga miloga, oprašta li Marija zaista naše grijehe?“ Cijelo vrijeme grijesimo. Smijemo voziti najviše četiri sata u komadu, a onda se moramo odmarati bar jedan sat, ali mi to nikad ne činimo.

Što donosite kući iz inozemstva?

Kreme za lice, prašak za pranje..., odjeću baš i ne. Imam dvije kćeri; uvijek žele nekakvu odjeću, ali im je rijetko kupim. Osamdesetih i devedesetih donosio sam kožne jakne iz Turske. Platilo bih jednu 20 do 30 dolara, a moja žena ih je prodavala za 300 do 400 leva.

Što nosite u inozemstvo?

Vino i konjak Slunchev Briag. Poljaci ga vole kao suvenir s Crnog mora. Na mađarskoj granici su me jednom uhvatili s 50 boca konjaka. Dao sam im dvije-tri boce i sve je prošlo u redu, ali su me upozorili da to više ne radim. I nisam. Boce bi nekad procurile i cijeli kamion bi zaudarao na konjak.

Je li vožnja kamiona ugledan posao? Žele li mladi raditi kao vozači?

Mladi danas žele raditi, a da se ne umore. Ovo je uglavnom zanimljiv posao, ali ako ga predugo radiš zna postati zamoran. Vožnja sama po sebi nije teška, ali na granicama je ponekad naporno. Srpski carinici su tijekom rata bili jako ljuti na nas. Nisam im htio ništa dati pa su me zadržali tri dana. Jednom sam bio i na sudu u Novom Sadu. Policajac me pitao zašto nisam vozio auto-cestom. Ne vozimo auto-cestom zbog visokih cestarina, treba platiti i do 80 eura. Kao mlad sanjao sam da obidiem Europu. U međuvremenu sam dosta vidio, jedino nisam bio u Portugalu i Engleskoj.

Njemci su najstroži – uvijek te kazne ako napraviš nešto nedozvoljeno. Nijemci i Francuzi su jako kulturni, nikad ne traže novac...Srbi, Rumunji i Mađari uvijek traže nešto. U Rumunjskoj uvijek spavamo na plaćenim parkiralištima, inače je opasno. Ima puno problema s izbjeglicama; pokušavaju ti se uvući u kamion. Meni se to jednom dogodilo u Belgiji, blizu Brisela. Stajali smo na benzinskoj stanici i nekoliko ih se tijekom noći sakrilo u teretni dio. Primijetili smo ih tek nakon 20 kilometara. Željeli su do Engleske. Do tamo ima 80 kilometara, a kad je se jednom dokopaju, više ih ne možeš poslati natrag.

Na smrt ne mislim nikad.

Najopasnije je bilo u Rusiji i Teheranu. No, u to vrijeme bili smo puno ljubazniji jedni prema drugima; radili smo zajedno, čekali jedni druge, davali si međusobno znakove. Imam mali televizor i kazetofon. Volim srpsku muziku. Moja majka je iz Dimitrovgrada u Srbiji, a žena je iz Kalotine na bugarsko-srpskoj granici.

U Francuskoj ne mogu gledati televiziju jer su im programi kodirani. Nekoliko puta sam zadrijeao za volanom; jednom je čak i moja žena bila sa mnom. Ne znam kako se to dogodi, ali uvijek se probudim, neka sila me probudi, nešto me štiti.

U kamionu imam dva kreveta, tavu i pribor za kuhanje. Nekad kuhamo na parkiralištu, ali Turci kuhaju češće – gostoljubiviji su od nas. U Komiju u Uralskom gorju žive drugačiji ljudi, život je drugačiji, vlada nezamisliva bijeda.

U Moskvi su me pokušali opljačkati; konzerve i slične stvari. U Rumunjskoj se također dosta krade ako ostaviš kamion otklučan.

U Bjelorusiji nitko ne želi mijenjati dolare. To mi se učinilo jako čudnim jer sam prvi put doživio da netko ne želi američke dolare.

Mariela Stefanova, 32

Direktorica međunarodnog transportnog poduzeća BILCAR za Bugarsku

Magistrirala sam ekonomiju na Sveučilištu za nacionalnu i svjetsku ekonomiju. Nikad nisam bila u inozemstvu. U novinama sam pročitala oglas za posao i prijavila se. Radim već tri godine, plaća je za bugarske standarde dobra.

Budući da sam jedina odgovorna, sama moram odlučivati o cijenama i rokovima. Posao je ispunjen rizikom i stresom, uvijek sam u stanju pripravnosti – čak i kod kuće. Internet i mobitel uvijek su uključeni.

Tvrtka uglavnom pokriva europske destinacije. Vozači se ponekad javljaju iz Londona ili Istanbula. Kažu: «Pozdrav, evo baš sjedimo ovdje s nekim tko te poznaje pa razgovaramo o tebi.» Zbog toga je moj posao zabavan i ugodan – uvijek si okružen ljudima.

Radim s muškarcima, ovo je muški posao. Ipak, imam sekretaricu koja mi pomaže u uredu.

Krađa predstavlja velik rizik. Nekad nestanu cijeli kamioni pa se roba tovari na nove. Trenutno nam najviše problema zadaju izbjeglice. Kad ih policija otkrije i vozač može završiti na sudu, a to nije dobro za tvrtku jer nam izaziva dodatne troškove i kašnjenja, čak kad vozači i nisu upleteni. Posljednji slučaj bio je vezan uz četiri Afrikanca u Engleskoj. Vozačih ih je otkrio tek kad je stigao do Manchestera.

